

تثبیت نام «احمدآباد» در دهه ۵۰

در دهه ۱۳۴۰ شمسی، با گسترش شهر مشهد و نیاز به توسعه زیرساخت ها، محله احمدآباد نیز وارد روند توسعه شهری شد. در این دوره، اقداماتی مانند لوله کشی آب و احداث خیابان ها و معابر در این منطقه آغاز شد. این تحولات باعث شد احمدآباد از یک منطقه باغی به محله ای شهری تبدیل شود.

با گسترش شهر مشهد در این دهه، شهرداری اقدام به احداث محوری جدید برای اتصال مرکز شهر به بخش های جنوبی کرد. این طرح، نقطه آغاز شکل گیری خیابانی شد که امروزه با نام احمدآباد شناخته می شود.

روایت های برخی ساکنان قدیمی، نام فرح در اوایل دهه ۵۰ از این خیابان حذف و نام احمدآباد به طور رسمی برای آن تثبیت و ماندگار شده است. در اوایل دهه ۱۳۵۰، شهرداری مشهد، طرح آسفالت و جدول گذاری خیابان را اجرا کرد. عرض خیابان حدود دوازده تا چهارده متر بود و برای نخستین بار لوله های آب، برق و تلفن در آن کشیده شد. از همان زمان، چهره خیابان تغییر کرد؛ مغازه ها و مطب های کوچک در طبقه پایین خانه ها شکل گرفتند و احمدآباد کم کم رنگ و بوی شهری به خود گرفت.

خیابانی مدرن با خاطرات قدیمی

امروز احمدآباد خیابانی عربی، شلوغ با پیاده رویایی سنگ فرش شده است. ساختمان های چند طبقه، تابلوهای درخشان و ازدحام خودروها چهره ای مدرن به آن بخشیده است. با این حال، اگر کمی دقت کنید، هنوز در گوشه و کنار خیابان، دیوارهایی آجری و درهایی قدیمی می بینید که یادگار خانه های دهه ۴۰ و ۵۰ هستند؛ نشانی از روزهایی که این خیابان آرام و خلوت بود. احمدآباد امروز نه فقط یک خیابان، بلکه بخشی از حافظه جمعی مشهد است؛ خیابانی که مسیر خاکی دیروزش، اکنون به شریان زندگی شهر بدل شده است.

خانه هایی که جایشان را به مغازه دادند

در دهه ۱۳۶۰، بارش سریع جمعیت و افزایش ارزش زمین، خانه های ویلایی یکی یکی تخریب شدند و جای خود را به ساختمان های دو یا سه طبقه تجاری دادند. تا دهه ۱۳۷۰، دیگر کمتری از بافت مسکونی قدیمی باقی مانده بود. خیابان احمدآباد به یکی از محورهای اصلی مشهد تبدیل شد؛ جایی که پزشکان، بانک ها، فروشگاه ها و کافه ها در کنار هم فعالیت می کردند و چهره جدیدی را در این معبر نشان می دادند.

بناهای شاخص و هویت ساز در خیابان احمدآباد

خیابان احمدآباد میزبان تعدادی بنای تاریخی و مهم است که هریک، بخشی از هویت این محور را تشکیل می دهند.

هنرستان صنعتی شهید بهشتی

بر پایه اسناد تاریخی، عملیات احداث این هنرستان در مهر سال ۱۳۱۸ در میدان تقی آباد در بر زمینی به وسعت ۱۶ هزار و پانزده متر مربع آغاز شد. پس از گذراندن فرازونشیب های متعدد، دانش آموزان از سال ۱۳۲۳ توانستند در این ساختمان مستقر شوند و به تحصیل بپردازند. توسعه این هنرستان در سال ۱۳۲۶ با تکمیل طبقه دوم ادامه یافت.

مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم سازی رازی

این مرکز تحقیقاتی در پی ورود بیماری طاعون گاوی به ایران از مرز افغانستان، اول شهریور سال ۱۳۲۸ در اراضی روستای احمدآباد مشهد (محل کنونی) تأسیس شد تا به عنوان شعبه شمال شرق کشور مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم سازی رازی فعالیت کند.

بیمارستان قائم (عج)

ساخت این بیمارستان در مرداد ۱۳۳۹ آغاز شد و ابتدا به صورت ساختمان های اداری و درمانگاه بود. با تکمیل تدریجی بناد فاصله سال های ۱۳۴۴ تا ۱۳۴۶، همه بخش های آن به بهره برداری رسید. بیمارستان قائم به طور رسمی در سوم آبان ۱۳۵۰ با نام بیمارستان شهناز افتتاح شد و اولین بیمار خود را در ۲۲ آبان همان سال در بخش داخلی پذیرش کرد. ظرفیت اولیه این بیمارستان ۲۰۰ تخت و گنجایش حداکثری آن ۴۵۹ تخت طراحی شده بود. طرح توسعه این بیمارستان با خرید یک بیمارستان کوچک مجاور در سال ۱۳۵۳ آغاز شد و توسعه آن با زیربنای ۱۰ هزار متر مربع در سال ۱۳۵۴ کلید خورد و در نهایت سال ۱۳۶۲ به بهره برداری رسید.

هتل هما

یکی دیگر از بناهای شاخص این خیابان، هتل پنج ستاره هماست. این هتل که پیش تر با نام «هایت» شناخته می شد، ۱۲ اردیبهشت ۱۳۵۲ در خیابان احمدآباد گشایش یافت. هتل هما با ۱۳۵۰ اتاق و امکاناتی در قالب ساختمان اصلی، آپارتمان ویلایی، یکی از هتل های پنج ستاره بزرگ و با سابقه مرکز شهر مشهد شناخته می شود.

بازار قسطنطنیه: یادگاری پایدار از معماری ایرانی

در فاصله بین بولوار ملاصدرا و خیابان رضا، بازار قسطنطنیه قرار دارد که یکی از بازارهای قدیمی احمدآباد شناخته می شود. این بازار که سال ۱۳۵۸ توسط جواد شالچی طوسی ساخته شد، در زمان خود بی رقابت توصیف می شده است. ویژگی شاخص این بازار که پس از چهار دهه، همچنان بر تمایز آن تأکید دارد، بهره گیری از آیین کاری ها و گچ بری های ظریف در نمای داخلی آن است. معماری اصیل ایرانی به کار رفته در این بنا و همچنین حفظ حالت اولیه و پیرترین اغلب مغازه ها، از دیگر عوامل ماندگاری و جذابیت این بازار قدیمی به شمار می رود.

پاساژ بابک: از پوشاک تا سازهای موسیقی

پاساژ بابک، از جمله مراکز قدیمی و شناخته شده در خیابان احمدآباد و نزدیک بولوار ملاصدرا واقع شده است. این مجتمع تجاری که سال ۱۳۵۹ و پس از پیروزی انقلاب اسلامی توسط محمود عبدل زاده فخار احداث شد، در ابتدا میزبان هفده مغازه فعال در زمینه پوشاک بود. با گذشت زمان و از اوایل دهه ۷۰، گرایش غالب مغازه داران این پاساژ به فروش ابزار آلات موسیقی تغییر یافت.

منابع:

کتاب ها و مجلات

- جلد نهم کتاب، فرهنگ جغرافیای ایران، اثر حاج علی رزم آرا.
- کتاب جغرافیای تاریخی مشهد، نوشته مهدی سیدی.
- کتاب اخبار خراسان، روزنامه خراسان شماره ۱۱۰۳۷۴ مهر ۱۳۲۹.

سایت ها

- نگاهی به تاریخچه عجیب محله احمدآباد، مشهد/ شهرآرا نیوز ۷ آبان ۱۴۰۳.
- دانشنامه مشهد الرضا^(ع).
- سایت مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم سازی رازی.
- سایت هتل هما.

گفت و گو ها

- رضا سلیمان نوری، نویسنده و پژوهشگر تاریخ و هویت مشهد.
- علی عبد اللهیان، صاحب فروشگاه پارچه عبد اللهیان.
- محمود عبدل زاده فخار، مدیر باشگاه چمران و مدیر پاساژ و مهمان پذیر بابک.

نقشه

- نقشه ۱۳۱۰، ۱۳۳۳، ۱۳۴۸ و ۱۳۵۵.